

Lucrezio, *De rerum natura* II, 1105-1174 (ed. C. Bailey, Oxford 1966⁵)

Multaque post mundi tempus genitale diemque 1105
primigenum maris et terrae solisque coortum
addita corpora sunt extrinsecus, addita circum
semina quae magnum iaculando contulit omne;
unde mare et terrae possent augescere et unde
appareret spatium caeli domus altaque tecta 1110
tolleret a terris procul et consurgeret aer.
Nam sua cuique locis ex omnibus omnia plagis
corpora distribuuntur et ad sua saecula recedunt,
umor ad umorem, terreno corpore terra
crescit et ignem ignes procidunt aetheraque <aether>, 1115
donec ad extremum crescendi perfica finem
omnia perduxit rerum natura creatrix;
ut fit ubi nilo iam plus est quod datur intra
uitalis uenas quam quod fluit atque recedit.
Omnibus hic aetas debet consistere rebus, 1120
hic natura suis refrenat uiribus auctum.
Nam quaecumque uides hilario grandescere adauctu
paulatimque gradus aetatis scandere adultae,
plura sibi assumunt quam de se corpora mittunt,
dum facile in uenas cibus omnis inditur et dum 1125
non ita sunt late dispessa ut multa remittant
et plus dispendi faciant quam uescitur aetas.
Nam certe fluere atque recedere corpora rebus
multa manus dandum est; sed plura accedere debent,
donec alescendi summum tetigere cacumen. 1130
Inde minutatim uiris et robur adultum
frangit et in partem peiorem liquitur aetas.
Quippe etenim quanto est res amplior, augmine adempto,

et quo latior est, in cunctas undique partis
 plura modo dispergit et ab se corpora mittit, 1135
 nec facile in uenas cibus omnis diditur ei
 nec satis est, pro quam largos exaestuat aestus,
 unde queat tantum suboriri ac suppeditare.
 Iure igitur pereunt, cum rarefacta fluendo
 sunt et cum externis succumbunt omnia plagis, 1140
 quandoquidem grandi cibus aeuo denique deficit,
 nec tuditantia rem cessant extrinsecus ullam
 corpora conficere et plagis infesta domare.
 Sic igitur magni quoque circum moenia mundi
 expugnata dabunt labem putris<que> ruinas. 1145
 Omnia debet enim cibus integrare nouando
 et fulcire cibus, <cibus> omnia sustentare,
 nequiquam, quoniam nec uenae perpetiuntur
 quod satis est neque quantum opus est natura ministrat.
 Iamque adeo fracta est aetas effetaque tellus 1150
 uix animalia parua creat quae cuncta creauit
 saecula deditque ferarum ingentia corpora partu.
 Haud, ut opinor, enim mortalia saecula superne
 aurea de caelo demisit funis in arua
 nec mare nec fluctus plangentes saxa crearunt, 1155
 sed genuit tellus eadem quae nunc alit ex se.
 Praeterea nitidas fruges uinetaque laeta
 sponte sua primum mortalibus ipsa creauit,
 ipsa dedit dulcis fetus et pabula laeta;
 quae nunc uix nostro grandescunt aucta labore, 1160
 conterimusque boues et uiris agricolarum,
 conficimus ferrum uix aruis suppeditati:
 usque adeo parcunt fetus augentque laborem.
 Iamque caput quassans grandis suspirat arator

crebrius, incassum magnos cecidisse labores, 1165
et cum tempora temporibus praesentia confert
praeteritis, laudat fortunas saepe parentis.
Tristis item uetulae uitis sator atque <uietae>
temporis incusat momen saeculumque fatigat,
et crepat, antiquum genus ut pietate repletum 1170
perfacile angustis tolerarit finibus aeuum,
cum minor esset agri multo modus ante uiritim.
Nec tenet omnia paulatim tabescere et ire
ad capulum spatio aetatis defessa uetusto.

Link al volume di M. Galzerano (indicato nel Syllabus):

<https://www.degruyterbrill.com/document/doi/10.1515/9783110674668/html>